రాత్రి పన్నెండు గంటలు కావస్తుంది.

రమేష్ చదువుతున్న మెడికల్ జర్నల్ మూసి టేబుల్ మీదుంచి, పడుకొనేందుకు లేవబోతున్నంతలో ఎవరో తలుపు తడుతున్న చప్పుడవటంతో బయటకు నడిచాడు.

1981 చక్రపాణి ప్రథమ అవార్డు పొందిన కథ

తలుపు తీయగానే ఎదురుగా కళా కాంతులులేని ముఖంతో సీతాపతిగారు.

ఆయన రావటం మొదటిసారి కాదు గనుక ఎందుకని ప్రశ్నించే అవసరం లేకపోయింది. అవతల రోగి పరిస్థితిని ఆయన ముఖంలోనే చదవగలిగాడు. తనెందుకు వచ్చాడో రమేష్ గ్రహించ గలడు కనుక ఆయనా చెప్పే ప్రయత్నం చెయ్యలేదు.

"మాస్టారూ! ఒక్క నిమిషం ...." అంటూనే లోపలకు వెళ్ళి బట్టలుమార్చు కొని మెడికల్ కిట్ తో బయటకు వచ్చాడు.

ఇద్దరూ రోడ్డుమీద కొచ్చారు. సీతా పతిగారుండేది ప్రక్క వీధిలోనే గనుక కొద్ది నిమిషాల్లోనే అక్కడికి చేరుకొ న్నారు. ఆ కొద్ది నిమిషాల కాలం ఎంతో సేపులా అనిపించింది ఆయనకు.

వాకిట్లో నిలబడి ఆదుర్దాగా ఎదురు చూస్తున్న వసంత వాళ్ళిద్దర్నీ చూసి ధైర్యం కూడదీసుకొంటూ లోపలకు తప్పుకొంది. చిరపరిచితమయిన ఇల్లు గనుక రమేష్ ముందుగా గదిలోకి అడుగుపెట్టాడు.

ఆయాసంలో ఊపిరందక మెలికలు తిరుగుతూ అవస్థపడుతున్న భార్యను చూస్తుంటే సీతాపతిగారి కళ్ళలో నీళ్ళు నిలిచాయి. 'భగవంతుడా! దేవతలాంటి సరస్వతికి ఇంతటి శిక్ష ఎందుకు విధిం చావ్?' అనుకొంటూ పైపంచతో కళ్ళద్దుకొన్నారు.

రమేష్ వెంటనే పరీక్షించి రెండు ఇంజక్షన్స్ ఇచ్చాడు. సరస్వతి పడుతున్న బాధ గుండెల్ని పిండుతుంటే మౌనంగా చూస్తుండిపోయారు సీతాపతిగారు, వసంత. ఆ నిశ్శబ్దంలో ఆవిడ మూలుగు దుర్భరంగా వినిపిస్తుంది.

కొద్ది నిమిషాలకు సరస్వతి కాస్త తేరుకొని కళ్ళువిప్పి చూసింది.

సీతాపతిగారు మంచం మీద కూర్చొంటూ, "ఎలావుంది సరస్వతీ?" అడిగారు అనునయంగా.

ఆవిడేం సమాధానం చెప్పలేదు. కొద్దిక్షణాల తర్వాత పెదాలు విప్పి ఏదో మాట్లాడాలని ప్రయత్నించింది. అతి కష్టంమీద "కృ..ష్ణ...." అనగలిగింది.

సరస్వతి ఎవరి గురించి అడుగు తుందో గ్రహించిన సీతాపతిగారి హృదయం ముల్లుపోటు తగిలినట్లుగా కలుక్కుమంది. సమాధాం ఏంచెప్పాలో తోచక మౌనంగా వుండిపోయాడు.

భర్తనుండి ఏ సమాధానం రాక పోవటంతో సరస్వతి నిరాశగా కళ్ళు మూసుకొంది.

రమేష్ వరండాలోకి వెళ్ళి కుర్చీలో కూర్చొన్నాడు.

కొద్దిసేపటికి సరస్వతి అలాగే మగతలోకి జారిపోయింది. సీతాపతిగారు వరండాలోకి నడిచారు.

"రమేష్! పర్లేదంటావా? అదిగా

రాయన పడకకుర్చీలో కూర్చొంటూ.

రమేష్ వెంటనే సమాధానం చెప్ప లేదు. "మాస్టారూ! మనోవ్యాధికి మందు లేదు. దానికి తోడు అమ్మగారి శారీరక స్థితి ప్రమాదంకేసి నడిపిస్తున్నట్లుంది. ఈరోజు మరీ ఎక్కువగా వున్నట్లుంది" చెప్పాడు.

ఎంతో కాలం ప్రేమానుభూతులను మధురంగా పంచి యిచ్చే దాంపత్యపు చివరిదశ ఒక విషాదపు వీడ్కోలు. దేవతా స్వరూపిణిలా సుఖసంతోషాలను పంచియిచ్చిన భార్యను రక్షించుకోలేని అశక్తతకు ఆయన హృదయం తల్లడిల్లిపోతుంది,

"రమేష్! జీవం పోసి జన్మనిచ్చిన భూమినే వృక్షంలా ఎదిగి నిలదొక్కుకొనేందుకు వేళ్ళతో చీల్చుతుంది మొక్క. మానవ నైజం కూడా అలాగే మారుతుంది కదూ?" అంటుంటే ఆయన కంఠం వణికింది.

"మాస్టారూ!" ఆశ్చర్యంగా చూశాడు రమేష్. ఆయన మాటలు ఎవర్ని ఉద్దేశించో వెంటనే స్ఫురించలేదు, కాని ఊహించేందుకు ఎక్కువసేపు పట్టలేదు.

"కృష్ణకు టెలిగ్రాం ఇచ్చి వారం రోజులవుతుందా మాస్టారూ?

"అవుతుంది. కనీసం ఏ సమాధానం రాలేదు అంత బాధలోను సరస్వతి వాడి కోసం పడే ఆరాటం వేలాది మైళ్ళ దూరంలో వున్న వాడికి ఎలా తెలుస్తుందంటావు!" వెనక్కు చేరగిలబడి బాధగా కళ్ళుమూసుకొన్నారు.

ఆయన పడుతున్న ఆవేదన రమేష్ హృదయాన్ని కదిలించింది. "బాధపడకండి మాస్టారూ! కృష్ణ త్వరలో తప్పక వస్తాడు." ఆయనకు ధైర్యం చెప్పాలన్న ఉద్దేశంతో అన్నాడే కాని నిజంగా నమ్మకంలేదు

ఆ మాటలు విన్నా విననట్లే మౌనంగా వుండిపోయారు సీతాపతి.

"బాబూ రమేష్! ఇప్పటికే చాలా పొద్దుపోయింది. ఇక నీవు వెళ్ళండూ." అన్నారు కళ్ళువిప్పి.

"ఫర్వాలేదండీ! కొద్దిసేపు చూసి మరో ఇంజక్షన్ ఇచ్చి వెళ్తాను." చెప్పాడు.

"క్షమించు బాబూ! నీకు చాలా శ్రమ ఇస్తున్నాను." అన్నారు కృతజ్ఞతగా.

"మాస్టారూ! పెద్దవారు మీ రలా అనకండి. ఇది నా వృత్తి ధర్మం. అంతే కాదు మీ విషయంలో నా బాధ్యత. 'ఏ సమాజంలోనయితే వ్యక్తులు తమ జీవితాలను సంఘపరంగా తీర్చిదిద్దుకోగలుగుతారో అదే చైతన్యవంత మయినది. ఏకైక స్వపరంగా మలుస్తారో అది జడమైనది, అని మీరన్న మాటలే నా జీవితానికి ఒక లక్ష్యాన్ని బోధించాయి. అన్నాడు పూజ్యభావంతో.

అంత బాధలోనూ సీతాపతిగారికి ఆ మాటలు ఎంతో ఉపశమనం కలిగించాయి.

అంతలోనే విచారం కూడా కలిగింది.

తన కొడుకు కృష్ణ, రమేష్ ఇద్దరూ తన శిష్యులే. కృష్ణ జీవితం ఆశయాలతో ప్రభావితం కావాలని ఆశించిన దానికి భిన్నంగా జరిగినా, కేవలం శిష్యుడైన రమేష్ మాత్రం తన ఆశయాలను ప్రతిబింబించుకొన్న అద్దంలాంటి వాడు.

ఒకే పరిసరాలలో పెరిగిన ఇద్దరు వ్యక్తులు భిన్నంగా ప్రభావితం కావటానికి కారణం ఆయా వ్యక్తుల ఆలోచనా విధానంలో వున్న భేదమే. ఆ భేదమే ఇద్దరి మార్గాలను వేరువేసింది.

రమేష్ కలవారి బిడ్డ కాదు. కేవలం స్వయంప్రతిభతో కష్టపడి డాక్టరై, వెంటనే డిస్పెన్సరీ పెట్టుకున్నాడు. కొద్దికాలం లోనే మంచిపేరున్న డాక్టరుగా పేదప్రజల అభిమానపాత్రుడయ్యాడు. డబ్బున్న వాళ్ళను దగ్గర్లో ఆకర్షించచేసుకొని, ప్రావీణ్యంతో లక్షలు సంపాదించాలన్న ఆరాటం, వ్యామోహం అతనికేనాడూ లేదు.

అతన్ని తమ అల్లుడిగా చేసుకోవాలని ఎందరో లక్షాధికారులు పోటీపడ్డారు. విదేశాలకు పంపిస్తామని ఆశలు చూపారు. కాని రమేష్ వ్యతిరేకించాడు. వచ్చిన అవకాశాలను అవివేకంతో జారవిడుచుకొంటున్నాడని అతని తండ్రి తనదగ్గర ఎన్నోసార్లు బాధపడ్డాడు.

తనోసారి ఆ సంగతి ప్రస్తావిస్తే "మాస్టారూ, డాక్టర్ వృత్తిని సేవాధర్మంగా స్వీకరించాను. నాకున్న కొద్దిపాటి ప్రతిభను నా దేశానికి, ప్రజలకు నిస్వార్థంగా అర్పించగలిగితే, తమవాడిగా ఇక్కడివారిచ్చే గౌరవస్థానం నాకెంతో తృప్తినిస్తుంది. కేవలం డబ్బు సంపాదించటం కోసమే వచ్చిన పరాయి దేశస్థుడిగా అక్కడ చూడబడుతూ, నా వృత్తిని పెట్టుబడిగా వేసుకోవటం నా కిష్టంలేదు." అన్న రమేష్ ఆదర్శానికి ముగ్ధుడయ్యాడు. చైతన్యవంతమైన ఒక యువతరపు ప్రతినిధి అతనిలో కనుపించాడు.

తనకు నచ్చిన ఒక సాధారణ యువతిని నిరాడంబరంగా వివాహం చేసుకొన్నాడు. మొదట్లో తల్లిదండ్రులు నిరసించినా, ప్రేమాభిమానాలకు ఆలవాలమై, అత్తమామలను పసిబిడ్డల్లా చూసుకొనే కోడలి వ్యక్తిత్వానికి ముగ్ధులై మనవలతో చరమ జీవితాన్ని హాయిగా గడుపుతున్నారు.

అంత అదృష్టం అందరికీ వుండొద్దూ!

తాము పోషించి, పెంచి పెద్దజేసిన వారి నీడలో జీవితపు చివరి రోజులు ప్రశాంతంగా గడిచిపోవాలనే ప్రతిఫలం ఒక్కటే బిడ్డల్నుండి ఆశిస్తారు కన్న వాళ్ళు - అది దక్కనినాడు జీవితం ఎంత బాధాకరం?

జీవితపు చివరిదశలో బిడ్డకోసం అలమటిస్తున్న తల్లి హృదయఘోష విని

పించనంత దూరంలో కృష్ణ వున్నాడు. వాడికి బాంధవ్యాలు అర్థంలేని సెంటిమెంట్స్. డాక్టరు గనుక వాడి దృష్టిలో తల్లి, గతించబోతున్న ఒక జీవి మాత్రమే !

"మాస్టారూ, వస్తాను". రమేష్ పిలుపుకు ఉలిక్కిపడ్డా రాయన. ఆలోచనలతో రమేష్ లోనికి వెళ్ళి ఇంజక్షన్ ఇచ్చి రావటం కూడా గమనించలేదు.

"ఇంజక్షన్ ఇచ్చాను. ప్రస్తుతం వర్రీలేదు. అవసరమైతే వెంటనే రండి మాస్టారూ." ముందుకు కదిలాడు.

"అలాగే. వెళ్ళిరా బాబూ." అన్నారు లేచి కళ్ళొత్తుకొంటూ.

రమేష్ వెళ్ళిపోయాడు.

అతను కనుమరుగవగానే లోపలికి వెళ్ళారు. మంచం ప్రక్కనే చతికిలబడి కునికిపాట్లు పడుతున్న వసంతి కేసి జాలిగా, వాత్సల్యంగా చూస్తుండి పోయారు.

సరస్వతి మంచాన పడిందని తెలిసి ఉద్యోగానికి సెలవు పెట్టి, పిల్లలిద్దర్నీ అత్తగారికి అప్పజెప్పి రెక్కలుకట్టుకు వాలింది. ఈ ఇరవై రోజులు వసంతే గనుక లేకుంటే తనెంత ఇబ్బంది పడాల్సివచ్చేదో!

జీవితం ఎంత చిత్రం! మనిషి ఆశించిన ప్రేమాభిమానాలు ఎదురుచూసిన వారినుండి లభించవు. అవి ఎదురుచూడని వారినుండి ఒకోసారి యాదృచ్ఛికంగా

...ఎట్టిక
పోయినా వసంత చూపే ప్రేమాభిమానాలు కన్నకొడుక్కి లేకపోయాయి.

భారంగా నిట్టూర్చారాయన.

“అమ్మా! నువ్వు కాసేపు పడుకోరాదూ! నేనుంటానిక్కడ!” అన్నారు వాత్సల్యంగా.

వసంత కళ్ళువిప్పి చూసి, “ఫర్వాలేదు మావయ్యా! మీరెళ్ళి విశ్రాంతి తీసుకోండి. అవసరమైతే పిలుస్తాను” అంది.

తనెంతగా చెప్పినా వసంత అక్కణ్ణుంచి కదలదని తెలుసాయనకు. సరస్వతిని కంటికి రెప్పలా కాచుకొంటూ, వేళకు తిండి, నిద్రా లేక చిక్కి సగమైన వసంతను చూస్తుంటే ఆయన మనసు బాధతో బరువెక్కింది.

“అమ్మా! వచ్చినదానివి వచ్చినట్లే వుండిపోయావు. అక్కడ వాళ్ళు ఏమనుకొంటారో?”

“అత్తయ్యకు స్వస్థత చిక్కేవరకు ఇక్కడ్నుండి కదలొద్దని చెప్పి పంపారు. వారమ్మగారున్నారు గనుక ఇబ్బందిలేదు. మొన్న ఆయన వచ్చినప్పుడు కూడా అదే చెప్పి వెళ్ళారు.”

“ఈ ముసలివాళ్ళం నీ కెంత శ్రమ ఇస్తున్నాం తల్లీ!” ఆయన కంఠంలో కృతజ్ఞత ధ్వనించింది.

“అదేం మాట మావయ్యా! తల్లి లేని నన్ను పసితనం నుండి అత్తయ్య గుండెమీద పెంచింది. నాన్న వున్నా తన స్వార్థమే కాని నన్నేనాడు పట్టించుకోలేదు. మీరే లేకుంటే నా బ్రతుకు ఏమై వుండేదో! అందుకు ఆజన్మాంతం మీకు సేవలు చేసినా ఆ ఋణం తీరదు. మీరు నన్ను కన్నబిడ్డలానే పెంచారు ... ఇప్పుడు పరాయిదానిలా భావించకండి.” అంది కళ్ళొత్తుకొంటూ.

వసంత మాటలకు ఆయన గొంతు పెగల్లేదు.

ఎముకలగూడు మీద చర్మం కప్పినట్లున్న సరస్వతి భార్య శుష్కశరీరం కేసి చూసేకొలది ఆయన మనసు వికలమౌతుంది. గాలికి టపటప కొట్టుకొంటున్న దీపానికి చేతు లడ్డుపెట్టినట్లుగా, మందులతో తాత్కాలికంగా ప్రాణాలు నిలుపుకొస్తున్నా, ఏ క్షణాల్లో విధి విసురుకు ఆ దీపం కొండెక్కుతుందోనన్న భయం ఆయనను వణికిస్తుంది.

భార్యనలా చూస్తూ, ఆలోచనల తీవ్రతను తట్టుకోలేక మెల్లగా వరండాలో కొచ్చి కూర్చొన్నాడు. నిప్పుకణికల్లా మండుతున్న కళ్ళు మూసుకొని, మునివేళ్ళతో నలుపుకొంటూ ఆలోచనలో మునిగిపోయారు.

తనూ, సరస్వతి వసంతను కోడలిగా చేసుకోవాలని ఎంతో ఉబలాటపడ్డారు. బంగారు బొమ్మలా వుండే వసంత నాడిస్తూ, 'ఇది మన కృష్ణ పెళ్ళామండీ' అంటూ ఎన్నో సార్లు మురిసిపోయేది సరస్వతి.

వసంత తెలివితేటలు, వినయ విధేయతలు, నిర్మలమైన మనసు, స్వచ్ఛత తమను ముగ్ధుల్ని చేసేవి. కాబోయే తమ కోడలిగా ఊహించుకొంటుంటే ఇద్దరి మనసులు సంతోషంతో పొంగిపోయేవి

వాళ్ళిద్దరూ దంపతులు కావాలనే ఆలోచనలు, ఇద్దరూ ఎదిగే కొలది ఇంకా బలపడుతుండేవి.

"సరస్వతీ! నీ కొడుకు డాక్టరనుకొంటున్నావేమో! వసంతను చేసుకోవటమనేది కేవలం వాడి అదృష్టమే!" ఆటలు పట్టించేవాడు తను.

"నా కొడుక్కేవంకి! డాక్టరు పెళ్ళాం కావటంమాత్రం దీని అదృష్టంకాదూ!" ఉడుక్కొనేది సరస్వతి.

ఇలాంటి మాటలు వినబడ్డప్పుడు సిగ్గుతో ముఖం తప్పించే వసంత మనసు కృష్ణపై ఇష్టాన్ని చాటేది. వాడు ప్రతి క్లాసులో ఫస్ట్ వస్తున్నప్పుడు, డాక్టరు సీటు వచ్చినప్పుడు, వసంత ముఖంలో కనిపించిన వెలుగు ఈ నాటికి గుర్తే.

తన చదువుకన్నా బావ చదువే ముఖ్యమనుకొనేది. "మావయ్యా! ఇంతవరకు చదివించారు, చాలు. నేను డిగ్రీ చదవాలనుకోవటం లేదు" అంది డిగ్రీలో చేరకముందు

"ఏమ్మా! లక్షణంగా చదువొస్తుంటే ఆపేస్తానంటావేం? నాకు భారం అని ఆలోచిస్తున్నావా!"

"డాక్టర్ చదువంటే చాలా ఖర్చు గదా! నా గురించి ఇబ్బందిపడటం దేనికి మావయ్యా! నాకీ మాత్రం చదువు చాలు."

వసంత అంతర్యం బోధపడింది. "వసంతా నువ్వెందుకలా అంటున్నావో తెలుసమ్మా. నాకిద్దరు బిడ్డలయితే ఒకర్ని మానిపిస్తానా? నువ్వూ అంతే. తప్పక చదవాల్సిందే" తనెంతో పట్టుబడితే కాదనలేక డిగ్రీలో చేరింది.

ముందు ముందు కృష్ణకు వసంతంటే అభిమానంవున్నట్లే అనిపించినా, మూడో సంవత్సరంలో అడుగుపెట్టినప్పట్నుండి దూరంగా పట్టీపట్టనట్లు మెలుగుతుంటే. చదువుమీద చూపిస్తున్న శ్రద్ధనుకొన్నారు.

హౌస్ సర్జన్ పూర్తికాక కాని వాడు కావాలనే వసంతకు దూరమయ్యాడని తెలిసిరాలేదు.. తనలో కలలు పండించుకోవటం కోసం అందరి గుండెల్లో మంటలు రేపుతాడని ఏనాడూ అనుకోలేదు.. జరగాల్సింది జరిగిపోయింది.

"పంతులుగారూ! మీ కృష్ణను అల్లుడిగా నేను చేసుకోవాలనుకొంటున్నాను. మీకేం అభ్యంతరం లేదనుకొంటాను." సౌజన్యరావుగారు స్వయంగా వచ్చి అడిగితే ఆశ్చర్యపోయాను, ఆయన ఈ పట్టణంలో పెద్ద ధనవంతుడు.

"క్షమించండి. చిన్నప్పట్నుండి మేన కోడల్నే కృష్ణకు చేసుకోవాలను కొంటున్నాం." తన ఉద్దేశం చెప్పారు.

"బహుశ అది మీ కోరిక అయివుంటుంది. కాని మా హేమ, మీ కృష్ణ తాముగా ఇష్టపడి పెళ్ళి చేసుకోవాలను కొంటున్నప్పుడు, పెద్దలుగా అక్షింతలు వేయటం మన బాధ్యత. ఆలోచించి చెప్పండి." ఆయన మాటలు ఎంతో కాలంగా [illegible]ంచుకొన్న ఆశలను కూలదోశాయి.

ఇది తెలిసి సరస్వతి కుమిలిపోయింది.

"కష్టా! పెళ్ళంటే తెలీని పసితనం నుండి ఎన్నో ఆశలు పెంచాం. ఇప్పుడు కాదని దూరం చెయ్యటం అన్యాయం అవుతుంది. బాగా ఆలోచించి చెప్పు." అడిగాడు కృష్ణను.

"మావయ్యగారూ! నేనుగా అందుకు బాధ్యుణ్ని కాను. నా జీవితం మీద నాకు ఆశలు, కోరికలూ వున్నాయి. పెళ్ళనేది నా భవిష్యత్తుకు పునాదివంటిది. మీ మాట కాదంటున్నందుకు క్షమించండి." సౌజన్యరావుగారి అల్లుడు కావాలనుకోవటంతో వాడి ఆలోచన అర్థమై, మరేం మాట్లాడలేకపోయాడు. ఒకరి ఇష్టాలను తనేం శాసించలేడు. కృష్ణ కోరుకొన్న [illegible] జరిపించ[illegible] సిద్ధ[illegible]

"వసంతా! [illegible] విషయంలో స్ఫూర్తి తప్పు మాదేనమ్మా! పెద్దల ముచ్చట్లు ఎదగని పిల్లల మనసు మీద ఎలాంటి ముద్రలువేస్తాయో గ్రహించక, అందుకు వ్యతిరేకంగా జరిగేప్పుడు కేవలం ప్రేక్షకుల్లా మిగిలిపోవాల్సిన పరిస్థితికి నిన్ను క్షమాపణ వేడుకొంటున్నాం." తనెంతో బాధగా అన్నాడు.

"అంతగా బాధపడ్తారేం మావయ్యా! నా కిలాంటి జీవితమే లభించాలన్న ఆశతో నే నెప్పుడూ కలలు గనలేదు. ఎదిగే కొలది, నాకెలాంటిది లభించినా స్వీకరించి సంతోషమయం చేసుకోవటానికి సిద్ధపడటమే ఉన్నత మార్గంగా భావించాను." వసంత ఒక గొప్ప సత్యాన్ని చెప్పినట్లని పించింది. అనుకొని పోతుండగా, లభించిన ఏ కొద్దిపాటిదైనా ధైర్యంగా స్వీకరించే ఔన్నత్యం ఎందరి కుంటుంది?

పెళ్ళికి ముందు, "బంధువులుగారూ! అమ్మాయి చదువుకోసం మీరెంతో ఖర్చు పెట్టివుంటారు. అందుకు కాస్తో, కూస్తో అప్పు అయివుండొచ్చు. మీకు కావల్సినంత అడిగి తీసుకోండి." సౌజన్యరావుగారి మాటలకు పెళ్ళున చెంపమీద చరిచినట్లయింది.

"రావుగారూ! బిడ్డల్ని పెంచి పెద్ద జేసి, యోగ్యులుగా తీర్చిదిద్దటంలో వ్యాపారాత్మక దృష్టి వుంటుందని మీరు భావిస్తున్నందుకు విచారిస్తున్నాను. అది మా బాధ్యతగానే భావించాను. రిటైర్ కాగనే నేను తీర్చుకోగలను." తిరస్కా

రించాడు తను.

పెళ్ళి చాలా ఆడంబరంగా జరిపించారు రావుగారు. తెలిసినవాళ్ళంతా, కృష్ణను, తమను అదృష్టవంతులంటూ అభినందించారు. క్రొత్త దంపతులను మనసారా దీవిస్తూ తామూ అక్షింతలు వేశారు.

కృష్ణపెళ్ళి తాము ఆశించిన విధంగా జరగలేదన్న బాధను సరస్వతి, తానూ దిగమ్రింగినా, వసంతను గూర్చిన ఆలోచనలే మనసును బాధించేవి. బి.యిడి. ట్రయినింగ్‌లో వసంత క్లాస్‌మేట్ రమాపతి స్వయంగా వచ్చి, కోరి వసంతను వివాహం చేసుకోవటం ఎంతో సంతోషం కలిగించింది.

వజ్రం విలువను గుర్తించటం కొందరికే తెలుసు.

"మావయ్యా! ఓసారి లోపలకు రండి. అత్తయ్య పిలుస్తుంది." వసంత మాటలకు ఆలోచనలు చెదిరి ఆదుర్దాగా లోపలకు నడిచారు.

మంచంమీద ప్రక్కగా కూర్చొని, భార్య చేతుల్ని ఒడిలోకి తీసుకొని, "సరస్వతీ!.... సరస్వతీ!" ప్రేమగా పిలిచారు.

సరస్వతి మెల్లగా కళ్ళువిప్పి భర్తకేసి నిశ్చలంగా చూస్తుండిపోయింది. ఆమె కళ్ళనుండి నీళ్ళు జాలువారుతున్నాయి.

"ఏంకావాలి సరస్వతీ." ఆర్ద్రంగా అడిగారు.

"ఏమండీ! కృ.... ష్ణ.... రాలేదు కదూ!" జీరగా పలికింది గొంతు.

ఆ మాటలు సీతాపతిగారి మనసును పిండినట్లయింది. ఏమని సమాధానం చెప్పాలో తోచలేదు.

"అసలు వ...స్తాడా!" ఆవిడ మాటల్లో నిరాశ ధ్వనించింది.

"వస్తాడు.... తప్పకుండా వాడు వస్తాడు." ఆయన కంఠం వణికింది.

"మీరు అసలు... ఉత్తరం... రాశారా?"

"రాశాను సరస్వతీ!"

"మరింకా రాలేదేం?.... [illegible]... ప్రేముంటుందా?"

[illegible] ఆరోగ్యం బాగాలేదని [illegible] [illegible] సంతృప్తి [illegible] [illegible] కంటోంది.

[illegible] చెప్పటం ఆయన కష్టంలేదు. [illegible] [illegible] రికే [illegible].

"మీకు ఉత్తరం... [illegible]... [illegible]"

[illegible]

అధైర్యపడకు." బాధను అణచుకొంటూ అన్నారు.

ఆమె పెదాలు చిత్రంగా విచ్చుకొన్నాయి. దానర్థం గ్రహించిన సీతాపతిగారి మనసు విలవిలలాడింది. ఒక నిమిషం బాధగా కళ్ళుమూసుకొందామె. అంతర్గతంగా ఆమె అనుభవిస్తున్న బాధకు ఆయన హృదయంలో అగ్ని పర్వతాలు బ్రద్దలవుతున్నాయి. సరస్వతి తిరిగి బలవంతంగా కళ్ళువిప్పింది. పొడారిన పెదాలు నాలుకతో తడిచేసుకోవటం గమనించి వసంతను కాస్త పాలు తెమ్మన్నారు.

స్పూనుతోపట్టి నోట్లోపోశారు. అతి కష్టంమీద ఒక్క గుక్క మింగగలిగింది. రెండో గుక్క వేయలేకపోవటంతో క్రిందకు జారిపోయాయి. తిరిగి పట్టబోతుంటే వద్దన్నట్లు చేత్తో నెట్టివేసింది.

"ఏం సరస్వతీ, నా ప్రాణంనుండీ గుక్కెడు పాలయినా తాగటంలేదు." ఆయన ప్రాధేయపూర్వకంగా అడిగినా వద్దని తలూపింది. ఆయన చేతుల్ని గుండెమీదకు తీసుకొని తదేకంగా చూస్తుండిపోయింది.

ఆ చూపుల ద్వారా జీవిత గతస్మృతులు ఆయనలో ప్రవాహంలా లీనం అవుతుంటే సీతాపతిగారికి కన్నీరాగటంలేదు. వసంత మూగగా రోదిస్తుంది.

"ప్రాణం పోయే....లోగా....ఒక్క సారి....వాడ్ని....చూడా...ల...నుంది."

ఆయన కళ్ళనుండి నీళ్ళుజారాయి. దుఃఖంతో గొంతు పెగల్లేదు.

"కృ...ష్ణా!...నాకోసం రావూ?" వేలాది మైళ్ళదూరంలో వున్న కొడుక్కి వినిపించాలన్నట్లుగా కలవరిస్తూ మగత లోకి జారిపోయింది.

సీతాపతిగారు వెర్రిగా చూస్తుండి పోయారు.

"మావయ్యా! ఎందుకైనా మంచిది, మరోసారి టెలిగ్రాం ఇవ్వండి." అంది వసంత కళ్ళొత్తుకుంటూ.

సీతాపతిగారు సమాధానం చెప్పకుండా లేచి వరండాలోకి నడిచి, పడకకుర్చీలో నిస్సత్తువగా వాలిపోయారు.

తొమ్మిది నెలలు మోసి, కని, పెంచి పెద్దజేసి, జీవితానికోమార్గం చూపినందుకు బిడ్డనుండి చివరి క్షణాల్లో సరస్వతి ఆశించేది, కృతజ్ఞతగా ప్రేమపూరితమైన కడసారి చూపు మాత్రమే.

ఆ మాత్రపు కనీస కోర్కె దక్కించుకోవటానికి తల్లిగా సరస్వతి పడే వేదన కృష్ణకు ఎలా అర్థం అవుతుంది? వాడి ఆశలు, కోరికలు వేరు. అవి తీర్చుకోనేందుకు ప్రలోభంతో మాతృభూమినే వదిలిపెట్టిన వాడికి మాతృమూర్తి హృదయం ఎలా బోధపడుతుంది?

కృష్ణ భవిష్యత్తును తీర్చిదిద్దేందుకు, తనతో సమంగా కష్టాలను సంతోషంగా పంచుకొని వాడికి కష్టమంటే ఏమిటో

తెలీకుండా పెంచింది. కొడుకు డాక్టరు కాబోతున్నాడని అంతులేని సంతోషంతో పొంగిపోయింది. అంత ఖర్చు భరించ గలమా అని తను అధైర్యపడుతుంటే, అవ సరమయితే ఓపూట పస్తులుందామంటూ ధైర్యం చెప్పింది. వాడి అవసరాలకోసం అర్థాకలితో కష్టంగా రోజులు గడిపారు.

కోరుకొన్న విధంగా అన్నీ సాధించు కొన్నాడు. వాడి ఇష్టాలకు వ్యతిరేకంగా ఏనాడూ చెప్పలేదు. బాధను గుండెల్లోనే అణుచుకొని మ న సు ను సరిపెట్టు కొన్నారు.

పెళ్ళయిన తర్వాత వెంటనే యమ్. యస్. చదవడానికి వెళ్ళాడు. అప్పు డప్పుడు సెలవలకొచ్చి మావగారింట్లోనే వుండి, వచ్చి పలకరించి పోయేవాడు. చదివే రోజుల్లోనే పండంటి మనవడు పుట్టాడు.

చదువు పూర్తయి తిరిగి రాగానే మావగారి సహాయంతో డిస్పెన్సరీ పెట్టాడు. అప్పుడూ వాళ్ళింట్లోనే వుంటూ అప్పుడప్పుడు వచ్చి కొద్దిసేపుండి వెళ్ళి పోతుండేవాళ్ళు. కోడలు హేమ పట్టీ పట్టనట్లుండేది.

ఆ స్థానంలో లేని వసంతను తల్చు కొన్నప్పుడల్లా మనసు చివుక్కుమనేది. హేమ తమ కోడలయినా ఏదో అంత స్థుల దూరం. కృష్ణ ఇంకా మావగా రింట్లో వుండిపోవటం సరస్వతికి బాధ కలిగించింది.

"కృష్ణా ! ఇల్లరికం అల్లుడిలా ఎప్పుడూ అక్కడే వుంటావేంరా? నలు గురూ ఏమనుకొంటారు? ఇక్కడే వచ్చి వుండకూడదూ ?" ఓసారి సరస్వతంటే సమాధానం చెప్పలేదు.

కృష్ణ పరాయివాడిలా వుంటున్నాడన్న బాధ సరస్వతిలో కనిపిస్తున్నా, ఏనాడూ తప్పుగా ఒక్క మాట అనకుండా మౌనంగా బాధను మనసులోనే అణచు కొనేది.

కొడుకూ, కోడలు తన కళ్ళెదుటే వుండాలని, మనవడి ముచ్చట్లతో జీవితం సంతోషంగా గడిచిపోవాలని, కోరుకొన్న సరస్వతికి అదీ దక్కలేదు. ఉన్నది ఒకే ఊళ్ళో అయినా పరాయిచోట వున్నట్లుగా వారం, పదిరోజుల కోసారి వచ్చి కొద్దిసేపుండి పోయేవాళ్ళు.

ఆ కొద్దిసేపు సరస్వతి ఎంతో సంతో షంగా గడిపేది. మనవడికి అర్థం కాకున్నా ఎన్నో కబుర్లు చెప్పేది. క్షణం దింపకుండా ఆటలాడించేది. వాళ్ళు వెళ్ళిపోతుంటే తన ప్రాణం తీసుకెళ్తు న్నట్లు విలవిలలాడేది. వచ్చి వెళ్ళిన రెండు రోజులు దిగాలుగా వుండేది. ఆ తర్వాత బాధను దిగమింగి వాళ్ళకోసం రోజూ కళ్ళల్లో వత్తులేసుకొని ఎదురు చూసేది.

"కృష్ణా ! రోజుకోసారయినా నువ్వు కనిపించకుంటే ఏదో దిగులుగా

వుంటుంది. తీరిక చేసుకొని రోజూ కాసేపు వస్తుండరా." ఓరోజు ఒంటరిగా వస్తే కృష్ణను అడిగింది.

"అమ్మా! నాది అందరి ఉద్యోగాల్లాంటిది కాదు. రోజూ వచ్చే తీరుబాటు చిక్కదు."

"పోనీ కోడల్ని కూడా తీసుకొచ్చి మనింట్లోనే వుండకూడదూ; నీకిక్కడేం లోటు?"

"అమ్మా! హేమ మన స్వభావానికి, మన ఇంటి వాతావరణానికి సరిపడదమ్మా. చిన్నప్పట్నుండి హేమ పెరిగిన పరిసరాలు వేరు. తీసుకొచ్చినా ఇక్కడ వుండలేదు." కృష్ణ సమాధానానికి మళ్ళీ ఎన్నడూ ఆ ప్రస్తావన తేలేదు.

నిజమే! తమది కాకులు కట్టుకొనే ముళ్ళగూడు లాంటిది. వాళ్ళది పిచ్చుకలు కట్టుకొనే మెత్తని గూడు. ఆ గూటిలో ఉండే సౌఖ్యం తమ గూటిలో ఎలా లభిస్తుంది?

"నాన్నా! నేను అమెరికా వెళ్తున్నాను. రేపే ప్రయాణం." ఓరోజు వచ్చి హఠాత్తుగా చెప్పాడు. సరస్వతి ముఖంలో ఉలికిపాటు కనిపించింది.

"కృష్ణా! మంచి డాక్టరుగా ఇక్కడిప్పుడే పేరు తెచ్చుకొంటున్నావు. నీ జీవితం స్థిరపడటానికి తగిన శక్తి సామర్థ్యాలు నీకున్నాయి. అలాంటప్పుడు దేశంకాని దేశం వెళ్ళి అవస్థలు పడటం ఎందుకురా?" అన్నాడు తను.

"నాన్నగారూ! ఒక డాక్టరు ప్రతిభకు ఇక్కడ లభించే ప్రతిఫలం వేరు. అక్కడ లభించే ప్రతిఫలం వేరు. ఇక్కడ జీవితాంతం ధారవోసినా లభించని గుర్తింపు, ఉన్నత జీవితం లభించేందుకు అక్కడ కొద్దికాలం చాలు. ఎప్పటినుండో నేను కోరుకొంటున్న అవకాశం ఈనాడు లభించింది. వెళ్ళాలనే నిశ్చయించుకొన్నాను." తన ఉద్దేశం మారదన్న దృఢసంకల్పంతో అన్నాడు.

సర్వమానవ కళ్యాణానికి ఉద్దేశితమైన పరిశోధనలకు అవకాశాలను వెతుక్కొంటూ వెళ్ళటం అభినందనీయమే. కాని డాక్టర్లవుతున్న ఎందరో యువకులు లక్షలు సంపాదించాలన్న వ్యామోహంతో తనవాళ్ళను, దేశాన్ని వదిలి విదేశాలకు ఎగబడుతున్నారే గాని, తమ సేవలు ఈ దేశానికి ఎంత అవసరమో గుర్తించటంలేదు.

అక్కడ డాక్టరుగా తమకు లభించే ప్రతిఫలం ఎక్కువన్న ఆకర్షణకు లోనవుతున్నారే గాని, ఈ దేశంలో రోగాలకు అధికంగా డబ్బు వెచ్చించుకోలేని ఎందరు నిర్భాగ్యులు పేదరికంతో ప్రాణాలు కోల్పోతున్నారో ఆలోచించటంలేదు.

విదేశం వాళ్ళకు అందమైన స్వర్గం. ఆ వ్యామోహమే కృష్ణను విదేశాలకు

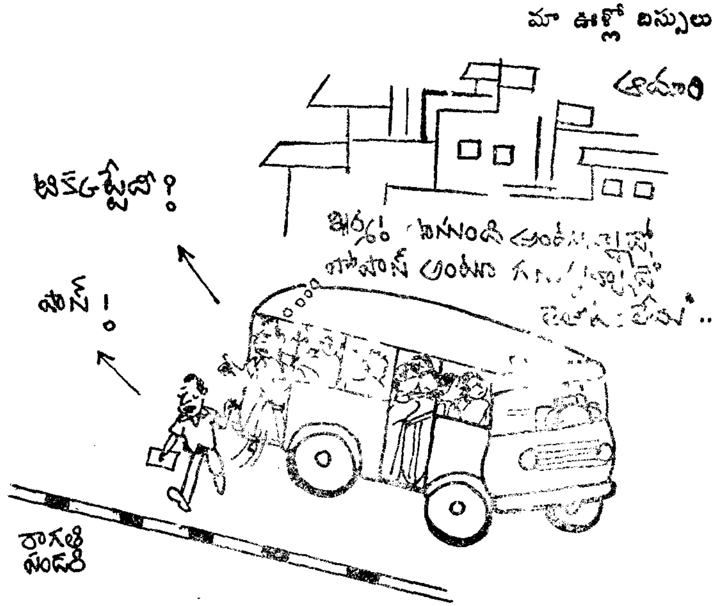

తరలిస్తుంది. తాను కాదని ప్రయోజనం ఏముంది?

"ఏమండీ! మనకు ఒక్కగా నొక్క కొడుకు. వాడ్ని చూడకుండా అంతకాలం నేను వుండలేనండి. ఎలాగైనా మీరు నచ్చజెప్పండి. ఇక్కడ మాత్రం భార్యా, బిడ్డలతో హాయిగా బ్రతకలేడా? మనకు లక్షలు లేకపోతే మాత్రం సుఖంగా బ్రతకటం లేదా" ఆరోజు రాత్రంతా ఏడుస్తూనే వుంది సరస్వతి.

"సరస్వతీ! కాలంతోపాటు [illegible] మారుతున్నాయి [illegible] తప్పదు [illegible] హంతో [illegible], [illegible] తెంచుకొని [illegible] మనిషి అలవాటు [illegible] చెప్పినా వాడి ప్రయాణం ఆగదు. అప్పు డప్పుడు వచ్చి వెళ్తుంటాడులే." ఎంతో గానో ఓదార్చాడు తను.

విమానాశ్రయంలో –

వీడ్కోలు ఇవ్వటానికి వచ్చిన బంధు, మిత్రుల మధ్య హడావుడిగా వున్న కృష్ణను, మళ్ళీ చూడగలనో లేదో అన్నట్లుగా క్షణంపాటు ఏమరుపాటు కాకుండా, తనివిదీరా చూసుకొంటూ, చాటుగా కన్నీళ్ళు పదే పదే అద్దుకొంటున్న సరస్వతిని చూస్తుంటే గుండె తరుక్కుపోతుంది.

"అమ్మా! వెళ్ళొస్తాను. నీ ఆరోగ్యం జాగ్రత్త" అంటూ కృష్ణ ఆఖరిగా సెలవు [illegible] చేతులు పట్టుకొని –

"బాబూ! నీవక్కడ వున్నా ఎప్పుడూ కళ్ళల్లో మెదలుతుంటావు. తరచు ఉత్తరాలు రాస్తుండు. మళ్ళీ ఎప్పుడు చూస్తానో నిన్ను." ఏడ్చింది సరస్వతి.

"నా గురించేం దిగులుపెట్టుకొనకమ్మా! ఉత్తరాలు రాస్తుంటాను. హేమను తీసుకెళ్ళటానికి వచ్చే సంవత్సరం వస్తానుగా." అంటూ ముందుకు కదిలిపోయాడు.

కృష్ణ వెళ్ళిన మరునాటి నుండే సరస్వతి మంచం పట్టింది. తిరిగి కోలుకోవటానికి ఒక నెలరోజులు పట్టింది. ఆ తర్వాత ఎప్పుడూ పరధ్యానంగా, ఏదో పోగొట్టుకున్నదానిలా వుండేది.

"ఏమండీ! ఒక్కడూ అంతదూరంలో ఎలా వున్నాడో! వాడికన్నీ సక్రమంగా అమరుతున్నాయో లేదో!" అంటూ తలవనిరోజు లేదు. వాడినుండి వచ్చే ఉత్తరాల కోసం ఆత్రంగా ఎదురుచూసేది.

కృష్ణమీద బెంగతో మెతుకు తినకా, నిద్రపోక తరచు అనారోగ్యానికి గురవుతుంటే ఏంచేయాలో తోచక సతమతమయ్యేవారు.

ఓరోజు, "ఏమండీ! హేమ, పిల్లవాడు అమెరికా వెళ్ళేదాకా మనింట్లోనే వుంటారు, వెళ్ళి తీసుకురండి. వాళ్ళను చూసుకొంటుంటే నా మనసు కాస్త కుదుటపడుతుంది." ప్రాధేయపడింది సరస్వతి.

ఈ విధంగా నైనా కొంతకాలం సరస్వతి దిగులు పోతుందన్న ఆశతో వారింటికి వెళ్ళాడు. సౌజన్యరావుగారికి సరస్వతి పరిస్థితి వివరించి హేమను పంపించమని అడిగితే ఆయనేం అభ్యంతరం చెప్పలేదు. హేమను పిలిచి చెప్పారు.

"సారీ మావయ్యా! ఒంటరిగా వుండాలంటే అక్కడేం తోచదు. బాబుకు వేళకు అన్నీ అమరాలన్నా కష్టమే. అంతగా కావాలంటే అత్తయ్యను అప్పుడప్పుడు తీసుకురండి. నేను మాత్రం మీ దగ్గర ఎల్లకాలం వుండలేనుగా." మరో మాట మాట్లాడే అవకాశం ఇవ్వకుండా వెళ్ళిపోయింది.

తను నిరాశతో తిరిగొచ్చాడు. ఆశతో ఎదురొచ్చిన సరస్వతికి, హేమ ఆరోగ్యం అంతగా బావుండటం లేదంటూ అబద్ధం చెప్పాల్సి వచ్చింది.

ఆ తర్వాత కొద్ది నెలలకే హేమ పిల్లవాడితో అమెరికా [illegible] వెళ్ళిపోయింది. ఇంతలోనే తను రావటం అనవసరపు ఖర్చని ఏర్పాట్లన్నీ చేసి ఇద్దర్నీ విమానం ఎక్కిస్తే తను అక్కడ రిసీవ్ చేసుకొంటానని ఉత్తరం రాస్తే, సౌజన్యరావుగారు అలానే చేశారు.

హేమను తీసికెళ్ళటానికి త్వరలోనే వస్తాడని ఆశతో ఎదురుచూస్తున్న సరస్వతి ఎంతో కుమిలిపోయింది. "ఇంతకాలం వాడు త్వరలో వస్తాడని

ఆశపడ్డాను. మళ్ళీ ఎంత కాలానికి వాడ్ని చూస్తానో!" ఏడుస్తుంటే వోదార్చాడు.

రెండేళ్ళు గడిచిపోయాయి.

కృష్ణ రాసే ఉత్తరకోంసం, అందులో ప్రయాణం గురించిన ప్రస్తావన కోసం పిచ్చిదానిలా ఎదురుచూసే సరస్వతిని చూస్తుంటే జాలి, బాధ వేసేది.

అమ్మ చూడాలని ఆరాటపడ్తుందని, ఒక్కసారి వచ్చిపొమ్మని, తన మాటగా రాయమని ఎన్నోసార్లు కోరితే కనీసం అరడజను ఉత్తరాలకు గాని జవాబు రాలేదు.

"నాన్నా! మీరు మరీ సెంటిమెంటల్‌గా ఫీలవుతున్నారు. ఇక్కడ ప్రపంచంలో అలాంటి సెంటిమెంట్స్ వుండవు. ఎవరికి వారుగా తమ జీవితాలను చాకచక్యంగా తీర్చి దిద్దుకొంటారు గనుకనే ఇక్కడ అంతగా అభివృద్ధి కనిపిస్తుంది. అంతా ఒకసారి రావాలంటే ఎంత ఖర్చో ఆలోచించండి. ఇప్పుడిప్పుడే నేను నిలదొక్కుకొంటున్నాను. ఇంకా కొన్నేళ్ళు పాటు వచ్చే అవకాశం ఉండదేమో! నాలుగువందల డాలర్లకు చెక్కు పంపుతున్నాను. మీకు కావల్సినవి తీసుకోండి." కృష్ణ రాసిన జవాబు.

వాడు రాసినట్లుగా చెప్పి సరస్వతిని బాధపెట్టడం ఇష్టంలేక మరోలా చెప్పి చెక్కు చేతిలో పెట్టాడు తను. వెర్రిదానిలా కాసేపు చూసుకొంది.

"ఇన్నేళ్ళనుండి వాడినుండి దీని కోసం మనం ఆరాటపడ్డామా? డబ్బులోటు మనకేం వుందండీ! వాడు ఇబ్బందిపడతాడేమో తిరిగి పంపించండి." అంటూ చేతిలో పెట్టేసింది.

డబ్బు అవసరం తమకేం లేదని రాస్తూ, కృష్ణకు తిప్పి పంపేశాడు.

ఆతర్వాత గడిచిన నాలుగేళ్ళలోనూ సరస్వతి, కృష్ణను రమ్మని రాయమని అడగలేదు. తనూ రాయలేదు. కాని అంతర్గత వేదనకు సాక్ష్యం మాత్రం బాగా క్షీణించిన ఆరోగ్యమే.

ఆ అవేదన ఇన్నేళ్ళుగా గూడుకట్టుకొంటూ ఒక్కసారి బ్రద్దలై ఆరోగ్యాన్ని పూర్తిగా దెబ్బతీసింది. పర్యవసానంగా, బిడ్డను కడసారి చూడాలన్న కోర్కెతో చావుబ్రతుకుల మధ్య కొట్టుమిట్టులాడుతుంది సరస్వతి.

అమ్మ అరోగ్యం ఏమాత్రం ఆశాజనకంగా లేదని, వచ్చిపొమ్మని ఈ నెల రోజుల్లో నాలుగు ఉత్తరాలు రాసినా ఫలితంలేక చివరకు వారంక్రితంటెలిగ్రాం ఇచ్చాడు . చావుబ్రతుకుల్లో వున్న తనను చూడటానికి తప్పక వస్తాడన్న ఆశతో ప్రాణాలు నిలుపుకొంటుంది.

భార్య, భర్త, బిడ్డలంటూ అవాజ్యమైన మమతానుబంధాలతో, మానసిక బాధ్యతలు నిలయంగా నిర్మితమైన ఈదేశ సంస్కృతి, సంప్రదాయాలను తనలో

జన్మించుకొని పెరిగిన సరస్వతికి, అవన్నీ అర్థంలేని సెంటిమెంట్స్‌గా కొట్టి పారేస్తూ, పరదేశ నాగరికతకు వ్యామోహితుడై, తన వ్యవస్థనే తప్పుపడుతున్న కృష్ణకు మధ్య అడకత్తెరలో పోక చెక్కలా నలిగిపోతూ తను ...

ప్రతి కొత్త తరం అమూల్యమైన వాటిని పాతతరం నుండి స్వీకరిస్తూ క్రొత్తవి పేకరించుకొంటూ, ఒక నవీన వ్యవస్థను పునర్నిమించుకోవాల్సిందే. అప్పుడే పటిష్టమైన ఒక భవిష్యత్ ప్రపంచం ఏర్పడుతుంది.

అయితే తరాలలో ప్రవేశిస్తున్న వ్యామోహాలు, ప్రలోభాలు, ఆకర్షణలు ఒక వ్యవస్థయొక్క ఉన్నతత్వాన్ని బహిష్కరించుకొంటూ తిరోగమిస్తున్నాయా?

వేదనా పూరితమైన ఆలోచనలతో బడలికగా కొద్దిసేపు కళ్ళుమూసుకొన్నారు. వెంటనే మాగన్నుగా నిద్రలోకి జారిపోయారు. ఆ తరువాత తెల్లవారటానికి ఎంతోసేపు పట్టలేదు.

* * *

వసంత కేకకు నిద్రపోతున్న సీతాపతిగారు ఉలిక్కిపడిలేచి లోపలకు పరుగెత్తారు. బాధతో విలవిలలాడుతూ దయనీయ స్థితిలో సరస్వతి. రమేష్‌కోసం వెళుతున్నంతలో అతనే వస్తూ కనిపించాడు.

"లాభంలేదు మాస్టారూ! పరిస్థితి పూర్తిగా విషమించింది. చివరి క్షణాలనుకోవచ్చు." అర్థగంటసేపు విఫల ప్రయత్నం చేశాడు రమేష్

దీపం కడసారి వెలుగన్నట్లుగా సరస్వతి కళ్ళు విప్పింది. మంచంచుట్టూ నిలబడివున్న అందర్నీ తేరిపారచూసింది. ఆ కళ్ళు వెదికేది ఎవరికోసమో సీతాపతిగారికి తెలుసు.

"సరస్వతీ! సరస్వతీ" దుఃఖంగా ఒడిలోకి తీసుకొన్నారు.

"కృ.... కృ.... ష్ణ!" గొంతులో నుండి ధ్వని కష్టంగా వెలువడింది. సమాధానంగా ఆయనకళ్ళు వర్షించాయి.

బలవంతాన దుఃఖాన్ని దిగమింగుతున్న వసంత ప్రక్కగదిలోకి పరిగెత్తి క్షణాల్లో కృష్ణ ఫోటోఫ్రేముతో తిరిగొచ్చి, సీతాపతిగారికి అందించింది.

వణుకుతున్న చేతులతో సరస్వతి దాన్ని అందుకొంది. ఆ కళ్ళనుండి వాత్సల్యం అశ్రుప్రవాహంలా కృష్ణ రూపాన్ని తాకుతూ చివరిసారిగా వెలిగాయి. ఫోటోను పెదవులతో మెల్లగా స్పృశించింది.

అంతే! ఆమె శరీరం క్షణాల్లో కట్టెలా బిగుసుకుపోయింది.

"సరస్వతీ!" రోదించారు సీతాపతిగారు. వసంత దుఃఖానికి అంతులేదు.

* * *

"తల్లి చావుబతుకుల్లో వుందని తెలిసి వెంటనే రాలేనివాడు, శవాన్ని చూడ

టానికైనా వస్తాడన్న నమ్మకంలేదు. ప్రతి[illegible] వాడికి కొన్ని వందల రూపాయల నష్టం తెస్తుంది. ఎవరైతే కడసారి వాణ్ని చూడాలని ఆశపడ్డారో ఆమె బ్రతికిలేదు, ఇంకెందుకు ఆగడం? జరగాల్సింది జరగనివ్వండి." సీతాపతి గారు మర్నాడే దహనానికి సిద్ధపడ్డారు.

సాయంత్రానికి జీవంలేని శరీరం కట్టెల్లో కాలి బూడిదగా మిగిలింది. తన చేతులతోనే తలకొరివి పెట్టారు.

"పాపం! చివరిదాకా బిడ్డను చూడాలని ఎంతగానో తహతహలాడింది. అంతగా ప్రేమించిన కొడుకు తలకొరివి పెట్టేందుకు కూడా లేకపోయాడు. రోజులే అంత." ఎవరో అనటం వినిపించిన సీతాపతిగారికి దుఃఖం ఆగలేదు.